

106

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

H. MATEI

CIUDATUL LAC DIN VALEA BREBILOR

EDITATĂ
DE REVISTA
**ȘTIINȚA
TEHNICĂ**

★★

HORIA MATEI

*CIUDATUL LAC
DIN VALEA BREBILOR*

★ ★

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

106

Referent științific: Ing. T. TAUTH

„CIUDATUL LAC DIN VALEA BREBILOR“

Rezumatul capitolelor precedente

Radu Romanescu, reporter al unui ziar din capitală, propune secretarului de redacție să cerceteze legenda lacului din Valea Brebilor. Se pare că — în nopțile fără lună — pe suprafața lacului a fost observat jocul unor flăcări. Secretarul de redacție nu este de acord și tânărul reporter pleacă în căutarea altor subiecte, fără să renunțe totuși la proiectul său.

De la prietenul lui, medicul Alfred Opran, el află că în Valea Brebilor s-au înregistrat — în ultima vreme — unele cazuri ciudate de îmbolnăviri. Medicul crede că ele se datorează unor surse radioactive situate în apropiere.

În același timp, Dinu Romanescu află de o expediție pe care o plănuiește un grup de oameni de știință, în frunte cu geologul Emil Pravăț și chimista Stela Șoimu. Scopul expediției este găsirea unui meteorit, căzut cu mai mult de un veac în urmă, într-o regiune muntoasă, nu departe de Sibiu.

Despre acest meteorit, ei au aflat dintr-o scrisoare descoperită de profesorul Coman printre documentele muzeului Bruckenthal; în scrisoare, savantul rus Viktor Petrovici Nikitin din Pulkovo îi relatează lui Joachim Hieronymus Schmetterling — custodele din acea vreme al muzeului — că a observat traiectoria meteoritului.

Coperța-desen: D. IONESCU

(Urmare din nr. trecut)

A doua zi dimineața, tinărul cu canadiană și basc vizită Cascada Turcului, apoi se întoarse la Salcia, unde ajunse la timp pentru a prinde trenul. Trecu prin defileurile înguste, unde apa Urieșului se învolutează și spumegă printre stîncile înnegrite și pleșuve, apoi coborî în mica gară Vulpeni, nu înainte de a fi verificat datele din hartă cu cele de pe nelipsitul lui carnet de notițe.

Pentru a treia oară, călătorul nostru ceru concursul unui slujbaş al drumului de fier. Numai că, de data asta, se dovedî a nu fi preocupat exclusiv de frumusețile turistice și de portul național, ci și de hanul vechi din secolul trecut, aflător în apropierea satului. După ce căpătă lămuririle cerute, se îndreptă într-acolo și ceru să fie găzduit două zile.

Și aici tinărul nostru desfășură o activitate foarte vie, care însă nu părea să aibă nici o țintă precisă. În prima zi se cățăără pe Muntele Mora și — de la înălțimea celor peste 1.800 de metri ai vârfului — studie vreme de cîteva ceasuri, cu ajutorul unui binoclu, împrejurimile. Seara, la han, se interesă de școala care funcționase, cu peste 100 de ani în urmă, în incinta hanului. A doua zi colindă satele Pușca, Bistreni și cele cîteva cătune cu case răzlețite pe coastele deluroase ale văii Urieșului, punînd tot felul de întrebări ciudate oamenilor pe care-i întilnea.

Pe un țăran bătrîn, care se întorcea cu un sac de merinde și un topor de la pădure, îl întrebă :

— Spune, bade, bunicul dumitale nu-ți povestea de un cutremur care a avut loc, cu multă vreme în urmă, prin părțile astea ?

Iar de la cîteva femei, care înălbeau niște pînză pe pietrele de pe malul Urieșului, voi să știe :

— Dîrsta lui Ioan Postăvarul unde se afla ? Ați mai apucat-o ? Se mai cunosc urmele pivelor ?

Pe cel mai bătrîn locuitor al satului, un unchiaș girbovit, care se pregătea să sărbătorească 100 de ani de cînd se născuse, îl întrebă :

— Te născuseși cînd a fost spîzurat pentru ultima oară vreun țăran revoltat din comună ? Poate îți povestea tatăl dumitale sau bunicul. Execuțiile aveau loc în piața satului, nu ? În fața primăriei...

Pînă la urmă, țărani cumsecade din Pușca și din Bistreni începură să creadă că tînărul e puțin cam scrîntit la minte și, cînd trecea pe ulița mare a satului, fetele își dădeau coate, chicotind. Ca urmare a întrebărilor năstrușnice pe care le punea, reuși să se facă și oarecum suspect, și — în dimineața celei de-a treia zile — după ce-și luase rămas bun de la oamenii din Vulpeni și plătise pentru găzduire, fu oprit de un milițian care-i ceru, politicoș, să se legitimeze.

Tînărul nostru nu păru de loc descumpănit și scoase la iveală o legitimație din care reieșea că se numește Dinu Romanescu și că este reporter la un ziar din capitală.

Milițianul se declară mulțumit, apoi întrebă pe tînărul cu canadiană și basc dacă îi poate fi de folos cu ceva.

— Să-mi arăți drumul cel mai scurt pînă la Valea Brebilor, răspunse acesta, iar reprezentantul ordinei publice se conformă întocmai, dînd o descriere amănunțită a potecilor care treceau din valea Urieșului, printre culmile împădurite ale munților, spre satul de la poalele Mălinei.

Așa se face că a patra zi după ce ajunsese în valea Urieșului și la o săptămîină de la plecarea din București, reporterul Dinu Romanescu — căci tînărul cu canadiană și basc, care-și consulta atît de frecvent carnetul de notițe, era într-adevăr vechea noastră cunoștință — porni cu pas voinicesc spre Valea Brebilor. Cît despre îndelețnicirile la care ziaristul nostru s-a datat în cele patru zile petrecute în valea Urieșului, despre însemnările din carnet și harta din sacul său de voiaj și despre întrebările ciudate pe care le punea oamenilor de prin partea locului, cititorul să ne îngăduie ca, deocamdată, să le înregistrăm doar. Mai departe, ele vor căpăta o explicație din care se va vedea că țărani din Bistreni și fetele care chicoteau nu aveau nicidecum dreptate socotindu-l pe reporterul nostru cam scrîntit la minte..

Dinu Romanescu sosi în Valea Brebilor spre seară, după un drum destul de obositor, care durase mai mult de 10 ceasuri. La dispensar, unde întrebă de prietenul său Alfred Opran, i se spuse că acesta nu se întorsese încă de la Cluj; telegrafiasese însă că va sosi a doua zi, împreună cu o comisie de medici, și ceruse să se facă unele pregătiri pentru cazarea lor. Reporterul întrebă de moș Simion și fu îndreptat spre școala din sat.

— De la o vreme, îi spuse oficianta sanitară, de cînd i s-a îmbolnăvit nepotul, bătrînul petrece mare parte din timp cu copiii. Îi învață jocuri, le spune povești...

În curtea școlii, moș Simion stătea pe o buturugă, înconjurat de vreo zece copii. Nu observă că reporterul se apropiase, deoarece stătea cu spatele. Nici copiii nu observară, absorbiți cu totul de povestea pe care le-o spunea bătrînul.

Dinu își rezemă sacul de voiaj de tulpina groasă a unui copac, se tolăni în iarbă și ascultă povestea lui moș Simion cu cel puțin tot atîta interes ca și copiii,

Bătrînul, care nu ştia că are şi un ascultător trecut cam de mult de vîrsta copilăriei, povestea :

„Pe vremuri, cu mulţi, mulţi ani în urmă, Muntele Mălina nu era. În locul lui se întindea un codru des, cu brazi înalţi şi drepti, care adăpostea căprioare zglobii, cerbi cu coarne stufoase, urşi pîn-tecoşi, iepuri sprinteni şi tot felul de vietăţi. Şi se mai aflau în codrul acela un fel de veveriţe care se cheamau brebi şi nu se căţărau prin copaci, ci îşi săpau vizuini în pămînt, pe malul apelor. De aici vine numele satului nostru, de la aceste animale înrudite cu veveriţa şi cu sobolul, şi care astăzi au pierit.

În codrul acela trăia un pădurar sărman şi amărit. Singura-i bucurie era fata lui, pe care o iubea mai mult ca orice pe lume. Era o copilă negrită de frumoasă, avea ochii ca mura, buzele ca cireşele coapte şi părul ca aurul îmbelşugat al holdelor. Şi cînd cînta, se lua la întrecere cu păsărelele, şi atunci toate vietăţile pădurii se opreau în loc s-o asculte.

Fata pădurarului — mi se pare că am uitat să vă spun că o chema Mălina — înţelegea graiul animalelor printre care crescuse şi era prietenă cu toate vietăţile codrului. La vederea ei, sălbăticiunile se îmblinzeau ca prin farmec. Urşii îi mîncau zmeura din palmă, iepurii cei fricoşi se gudurau pe lingă ea ca nişte căţei, cerbii şi căprioarele îi aduceau poame de pădure, păsărelele o învăţau cele mai frumoase cîntece şi chiar mistreţii cei fioroşi se făceau blînzi ca mieluşei. Darul acesta de a vorbi pe limba lor şi de a se împrieteni cu sălbăticiunile şi cu păsărelele îl căpătase Mălina de la zina cea bună a pădurii. Că şi zina o prinsese dragă pe fata pădurarului, pe Mălina cea frumoasă“.

Moş Simion se opri şi scoase punga cu tutun negru. După ce răsuci o ţigară groasă, într-o linişte pe care o respectară toţi copiii. o aprinse şi continuă :

„Într-o noapte, pădurarul şi fata lui auziră că cineva bate la uşă. Bătrînul deschise şi văzu în faţa lui un tinăr în straie scumpe, cu haină de catifea cusută în fir de aur, cu cizme înalte şi căciulă din blană rară. Peste mijloc avea încins un paloş cu minerul încrustat în nestemate, şi în spatele lui, un cal roib, de toată mindreţea, frămînta neîncetat pămîntul cu copita.

— Porunceşte, măria ta, se încovoie bătrînul în faţa acestui oaspete de seamă.

— Am rătăcit drumul, zise tinărul. Să-mi arate cineva cum să ies din codru.

— Vin eu, măria ta, şi bătrînul pădurar îşi luă toiagul de după uşă, pregătindu-se de drum.

Dar tinărul cel mîndru, care de cînd intrase nu mai avea ochi decît pentru Mălina cea frumoasă, spuse :

— Tu eşti bătrîn, iar eu sînt grăbit. Fata ta e tinără şi sprintenă. Ea îmi va fi călăuză.

Moşneagul nu avu încotro. Oită şi-şi dădu încuvîinţarea.

Fata porni înainte, iar tinărul, ţinînd calul cel focos de căpăstru,

după ea. Mălina cunoștea potecile ascunse ale codrului, știa stîncile și făgeturile, izvoarele și poienile unde copilărise și se simțea ca acasă. Către dimineață ajunseră la marginea codrului. Jos, în valea mănoasă, se zărea o cetate mîndră, cu ziduri de cleștar și turle poleite cu aur, care sclipeau de-ți luau ochii în lumina răsăritului de soare. Curtea cetății era presărată cu fințini cu apă limpede, în care se zbeuguiu peștișori de toate culorile, iar împrejur se întindeau pajiști cu flori rare, al căror parfum te îmbăta, și livezi de pomi cu fructe mari, zemoase.

— Eu sînt craiul acestei cetăți, spuse tînărul. Cit am umblat în noaptea asta, te-am îndrăgit, Mălina. Aj să fii soția mea și vom trăi în palatul de cleștar cu turle de aur.

După ce spuse acestea, craiul o luă pe Mălina cea frumoasă pe roibul lui cel focos și astfel intrară în cetate. În aceeași zi, crainicii vestiră în toată împărăția despre nunta ce urma să aibă loc.

Zina cea bună a pădurii îi dăruî Mălinei, la nuntă, o cunună de flori săpate în nestemate: trandafiri din rubine roșii ca singele, lăcrămioare din diamante strălucitoare, albastrele din safire de culoarea cerului, iar frunzele erau din smaralde verzi și aveau pe ele boabe de rouă din perle scoase din fundul mărilor“.

Bătrînul mai pufăi o dată din țigară și o aruncă, stingînd-o cu tocul bocancului. În spatele lui, Dinu Romanescu, cu carnetul de noșite în mînă, tăcea milc și — cînd i se păru că unul dintre copii vrea să vorbească — duse un deget la buze, făcîndu-i semn să tacă. Moș Simion continuă :

„A fost o nuntă care ținu trei zile și trei nopți în șir, o nuntă cum nu s-a mai pomenit. În seara celei de-a treia zile, cînd nuntașii se pregăteau să plece care de unde venise și făceau mirilor urările de despărțire, se porni o furtună năpraznică. Întii un vînt turbat care mătura totul în calea lui, zgîlțîind sălbatic ușile și ferestrele palatului. Apoi se făcu întuneric ca noaptea, și începu să cadă grindina, cu bulgări de gheață cit pumnul, care acoperi pămîntul pînă la înălțimea unui om. Iar la urmă, deși era în plină vară, se porni un viscol, cum nu se mai pomenise, cu troiene mari de zăpadă care înghețau orice suflare.

Ce se întimplase? Zmeul fioros, cu un singur ochi în frunte și gură de căpăun, aflase de nunta Mălinei cu craiul cetății de cleștar. Vestea stîrnise minia zmeului, care socotea să se însoare el cu Mălina cea frumoasă. Și zmeul stîrnise stihiiile vînturilor sălbatice, ale grindinei ucigătoare și ale viscoalelor cu suflu geros de gheață.

În timp ce nuntașii, speriați de întuneric și furtună, se întrebau ce s-a întimplat, vîntul cel sălbatic sparse geamurile palatului de cleștar și rupse ușile, deschizîndu-le larg, iar căpăunul năvăli în sala meselor și într-o clipită o inhătă pe Mălina și o duse cu el în peștera cu șerpi veninoși care scot flăcări pe gură, unde își avea viziuna.

Craiul cel viteaz nu se pierdu însă cu firea. Văzînd că mireasa îi fusese răpită, înțelesese că la mijloc era o nouă ticăloșie a zmeului.

Își puse platoșa, încinse paloșul și încălecă roibul, pornind să se lupte cu fiorosul căpcăun. Il ajutară toate vietățile codrului, în frunte cu zina cea bună a pădurii; il ajutară urșii cei pintecoși, iepurii urecheași, sprintenele căprioare și păsărelele de la care Mălina învășe să cinte. Îi arătară drumul spre văgăuna șerpilor, îi dădură sfaturi cum să lovească pe căpcăun și să-l răpună.

Zmeul se înfurie tare și prăvăli o stincă uriașă peste pădure, ca să pedepsească vietățile care ajutau pe crai. Multe fură îngropate sub stincă, iar celelalte, care scăpaseră, fugiră care încotro, răspîndindu-se prin codrii învecinați. Numai brebii scăpară, avînd vizuile săpate și întărite în pămînt. Căzînd stinca cea uriașă pe care o prăvălise căpcăunul, părîntul se cutremură pînă în măruntaiele lui, și în toată țara se simți, pînă departe, cit de aprigă era minia căpcăunului.

Craiul cetății de cleștar nu se înpăimintă. Porni mai departe și, în zorii zilei, ajunse la văgăuna zmeului. Acesta își trimise înainte șerpii veninoși care scot flăcări pe gură și ei înconjurară pe voinic. Atunci apărură din toate părțile brebii, mulți ca frunza și ca iarba, și fiecare inhăță cite un șarpe și începu lupta.

Iar craiul cel viteaz se încleștă într-o luptă năpraznică, pe viașă și pe moarte, cu zmeul. Și se luptară așa din zori și pînă în seară, și iarăși din seară pînă în zori, cînd voinicul își aminti că zina cea bună a pădurii îl sfătuisă să lovească pe căpcăun în singurul lui ochi. Făcu așa cum îl învățase zina, și zmeul se prăbuși, scofînd un răcnet înfiorător, lovit de moarte.

Înainte de a muri, mai avu putere să-l blesteme pe viteazul mire al Mălinei și-l preschimbă într-un munte de piatră. Este cel care se vede de-aici, din satul nostru, și care se cheamă Muntele Craiului.

Copiii întoarseră cu toții capetele în direcția indicată de degetul bătrînului și priviră culmea însingerată de apusul soarelui. Văzuseră de nenumărate ori Muntele Craiului, dar de fiecare dată cînd ascultau povestea de la moș Simion îl priveau cu alți ochi. Oare nu semănau stincile albicioase cu o platoșă, iar piatra aceea ascuțită cu un paloș ridicat ca pentru luptă? Cit despre coama aceea prelungă și împădurită, cu siguranță că era spinarea roibului cel focos...

Mulțumit de privirile lacome ale copiilor, povestitorul urmă:

„Mălina cea frumoasă plînsese mult cînd află blestemul care lovise pe craiul palatului de cleștar. Cu lacrimi în ochi se rugă de zina cea bună a pădurii s-o preschimbe și pe ea într-un munte, ca să poată sta în veci alături de cel pe care și-l alesese mire. Pînă la urmă, zina se milostivi de ea, și așa se născu Muntele Mălina, la poalele căruia se află satul nostru. Dacă vă veți uita bine, veți vedea că Muntele Craiului și Muntele Mălina se leagă unul de altul, ca doi oameni care se țin strîns îmbrățișați.

Am uitat să vă spun că, în lupta cu șerpii cei veninoși care scot flăcări pe gură, au pierit toți brebii. De atunci nu se mai află prin părțile noastre aceste vietăți, care înainte mișunau cu miile, dar de la ele își trage numele satul nostru.

Și am mai uitat să vă spun că pe locul unde a murit zmeul s-a căscat o groapă fără fund, în care s-a scurs din ochiul lovit al căpcăunului o apă fierbinte, nespus de otrăvitoare. Șerpii veninoși care au scăpat din lupta cu brebii s-au aciuat în groapa asta, căreia îi spune Cazanul, și în nopțile întunecoase scot capetele și varsă flăcări pe gură.

Pe fundul Cazanului este palatul de cleștar cu turle de aur, sînt toate bogățiile craiului, tacimurile încrustate în nestemate și zestrea de rubine roșii, smaralde verzi și safire albastre a Mălinei. Și tot acolo sînt și lacrimile vărsate de Mălina cea frumoasă, care și-a pierdut mirele, și care toate s-au preschimbat în mărgăritare.

Dar nimeni nu se apropie de apa blestemată și otrăvită a Cazanului; ciobanii o ocolesc cînd pornesc cu oile la munte, iar vietățile pădurii, urșii, iepurii și căprioarele — prietenii Mălinei care au scăpat de stînca prăvălită de căpcăun peste codru — nu se adapă niciodată din apa veninoasă și nici măcar nu se apropie de ea. Nici un pește și nici o gînganie nu poate trăi în apa aceea otrăvită, în afară de șerpii veninoși, care, în nopțile fără lună, scuiță flăcări. Oamenii au poreclit-o Cazanul Dracului...“.

— Intersantă poveste! strigă Dinu Romanescu entuziasmat și-și închise nelipsitul carnet de notițe, pe care stenografiasse, cuvînt cu cuvînt, basmul lui moș Simion.

Bătrînul tresări și se întoarse uimit.

Reporterul îl bătu vesel pe umăr :

— Ți-am spus, moș Simioane, că o să ne revedem curînd. După cum vezi, am avut dreptate. Chiar dacă veneam numai să ascult legenda Munților Mălina și Craiului și tot merita să fac drumul.

— E doar o poveste pentru copii, făcu bătrînul încurcat.

Tinărul nu răspunse imediat. Se gîndi o vreme, apoi zise încet :

— Nu e numai pentru copii, moș Simioane, și unii oameni mari au ceva de aflat din povestea dumitale. Legenda Cazanului ascunde un fapt adevărat, un fapt... teribil de adevărat.

Fața lui devenise dintr-o dată serioasă. Dar imediat se destînsă și întrebă făcînd cu ochiul :

— Crezi că la noapte o să fie senin? Aș da o chenzină din leafă pentru o noapte fără lună...

CAPITOLUL AL ȘAPTELEA

unde moș Simion găzduiește oaspeți neașteptați, iar reporterul Dinu Romanescu își petrece noaptea fluierînd „Ciocîrlia“

Începuse să se însereze cînd Dinu Romanescu porni să urce Muntele Mălina.

— N-are nici un rost, încercă să-l oprească moș Simion, sîntem

la mijlocul lui august. E aproape lună plină. Flăcările nu se arată decît în nopțile fără lună.

— Sînt foarte norocos de felul meu, replică reporterul și arătă cu degetul un nor care apăruse la orizont. Era un nor mic, albicios, cu marginile înroșite de razele apusului de soare. Plutea deasupra creștelor stincoase ca un abur străveziu, gata parcă în orice clipă să se destrame în adierea ușoară a vîntului de seară. — Norul acesta va aduce alții după el și va fi o noapte fără lună.

Bătrînul clătină capul neîncercător. Reporterul îi făcu cu ochiul și se așternu la drum. De fapt, nu credea nici el în povestea cu norul, dar era convins că, dacă deasupra Cazanului joacă într-adevăr lumini, faptul nu avea nici o legătură cu luna.

Moș Simion îl urmări cu privirea pînă ce tînărul se pierdu pe după o cotitură a drumului, coborînd în vilceaua ce mărginea albia secată a pîrăului Brebilor. Pe urmă bătrînul se întoarse în sat, unde ajunse aproape de căderea nopții.

În mica piață din fața cîădrii sfatului popular, i se înfățișă o scenă neobișnuită pentru Valea Brebilor. Două tînere discutau aprins cu secretarul sfatului, în prezența cîtorva femei și copii care se adunaseră să privească scena. Tînerele purtau pantaloni scurți, bocanci și rucsac — echipamentul obișnuit al excursionistului. Micul sat de la poalele Muntelui Mălina era foarte rar vizitat de excursioniști, iar această îmbrăcăminte — și în special pantalonii scurți — stîrnise senzație.

— Trebuie să găsim un loc pentru dormit, spunea una dintre fete.

— Cooperativa e închisă, se indigna cealaltă, și n-am mîncat nimic de aseară.

Secretarul sfatului se uita cînd la una, cînd la cealaltă și dădea din umeri bilbiîndu-se :

— N-avem unde... mîine vine o comisie de medici... avem și un ziarist de la București... odăile sînt ocupate...

În clipa aceasta apăru un alt excursionist, însoțit de un flăcău ce mîna un cal mic de munte încărcat cu doi desagi plini.

— N-avem unde dormi, Emil, se adresă una dintre fete noului sosit.

Cel pe care fata îl numise Emil lăsă rucsacul jos și-și șterse fața cu o batistă mare, cadrilată, pe care o scoase dintr-un buzunar al hanoracului. Era acoperit de praf din cap pînă în picioare și vizibil obosit.

Moș Simion crezu că a sosit vremea să intervină în discuție. Făcu cîțiva pași pînă ajunse în mijlocul cercului pe care-l făceau femeile curioase și copiii din sat și, scoțîndu-și pălăria :

— Dacă doriți, vă pot găzdui la mine. Am două odăi. S-o găsi și ceva de-ale gurii.

Cei trei răsufară ușurați.

— Mă numesc Emil Pravăț, spuse omul cu hanorac și strînse mîna bătrînului. Sîntem din București.

Apoi prezentă pe cele două tînere a căror îmbrăcăminte trezise

curiozitatea femeilor din Valea Brebilor: „Ileana Coman și Stela Șoimu. Flăcăul acesta — adăugă el — e din Prisaca și ne-a condus pînă aici. Fără el nu știu ce ne-am fi făcut. Calul lui ne duce aparatele“.

O jumătate de oră mai tîrziu se aflau instalați într-una dintre odăile lui moș Simion. Acesta din urmă turna mălai în ceauz învîrtind de zor. Pe masă, farfuria cu brinză și lapte îmbiau pe excursioniști. În șopronul din curte, flăcăul din Prisaca își îngrijea calul.

După ce oaspeții lui moș Simion mincară, Ileana zise:

— Dacă toate merg bine, Paul trebuie să sosească mîine la prînz.

— Să sperăm că a găsit, la Sibiu, ceea ce ne interesează, făcu Stela Șoimu. Eșecul nostru de pînă acum este destul de deprimant.

Emil Pravăț aprinse o țigară:

— Ești foarte grăbită, zise apoi. Am plecat abia de o săptămînă din București. Pentru cercetări ca ale noastre trebuie timp. Și mai ales răbdare, multă răbdare.

— Dacă am putea face cel puțin o baie ca lumea, zise Stela visătoare. Nu este vreo apă prin apropiere? se adresă ea lui moș Simion.

Bătrînul șovăi:

— Este un lac, noi îi spunem Cazanul, la două ceasuri distanță, pe Muntele Mălina.

— Splendid! se entuziasmă Stela. Pînă la prînz, cînd vine tovarășul Coman, avem tot timpul să facem o baie bună.

Moș Simion se foi pe scaunul lui scund:

— Nu vă sătuiesc, făcu jenat. Apa lacului e blestemată. Noi, cei din partea locului, îl ocolim. Nici animalele nu se adapă din apa lui. Nu vă sătuiesc.

— Blestemată sau nu, zise Stela hotărîtă, mîine dimineața pornesc într-acolo, cu prosop și săpun.

— Te însoțesc, zîmbi Ileana.

Bătrînul clătină capul îngîndurat, și zbirciturile din jurul gurii i se adînciră. Stătu o vreme și privi trist flăcările care jucau în vatră.

— De ce ești așa de abătut, moș Simioane? voi să știe Emil Pravăț.

Vocea bătrînului fu slabă, ca un șoptit:

— Mi s-a îmbolnăvit nepotul. Are zece ani. Numai pe el îl mai am pe lume.

— Imi pare rău...

Geologul se simțea încurcat. Crezu că mai trebuie să întrebe ceva, să ceară amănunte:

— De ce suferă?

Moș Simion scoase din buzunar un plic cu o scrisoare mototolită de prea mult citit și o întinse lui Pravăț, fără să mai spună nimic. Acesta citi cele cîteva rînduri pe care doctorul Opran le scrisese prietenului său Dinu Romanescu și sări în sus, agitat:

— Extraordinar ! strigă.

Întinse scrisoarea Stelei Șoimu, care o citi împreună cu Ileana.

— Extraordinar ! nu înceta să repete geologul, plimbându-se prin mica odaie a lui moș Simion ca un leu în cușcă. Vă dați seama ce înseamnă asta ? Stronțiu și bariu radioactivi ! Iod ! Poate că sintem mai aproape de țință decît am crezut. Trebuie să vorbească neapărat cu medicul acela.

Se întoarse spre moș Simion :

— Unde pot să-l gădesc pe doctorul Opran ?

— E plecat. Dar se întoarce mâine dimineață. Vine cu mai mulți doctori de la Cluj.

Emil Pravăț continuă să se plimbe agitat prin odaie, mormăind și clădind tot felul de ipoteze.

După cîtva timp, Ileana Coman puse lui moș Simion o întrebare care semăna foarte mult cu una dintre acele întrebări ciudate pe care reporterul Dinu Romanescu le punea în valea Urieșului și care făcuseră ca locuitorii din Pușca și din Bistreni să-l creadă scrîntit la minte :

— Spune, moș Simioane, oamenii foarte bătrîni nu povestesc de un cutremur care a avut loc prin împrejurimi înainte chiar de a te naște dumneata... ?

În timp ce în odaia bătrînului guard silvic se petrecea această scenă, reporterul Dinu Romanescu, cel care cu cîteva zile înaintea Ileanei Coman întrebase și el dacă un cutremur avusese loc prin regiune, urca voinicește Muntele Mălina, spre platoul Cazanului. Drept orice bagaj luase cu el o lampă de buzunar cu o baterie de rezervă, un pachet de țigări și nelipsitul său carnet de notițe.

Ultima parte a drumului o făcu pe întuneric și trebuî, din ce în ce mai des, să recurgă la lampa de buzunar. Nu risca să se rătăcească fiindcă albia secată a pîrăului Brebilor îl ducea, după cum îi spusese moș Simion, pînă la platoul unde se afla lacul.

În timp ce urca pe solul nisipos, presărat cu pietriș, întrerupt de porțiuni stîncoase, unde — la lumina lămpii de buzunar — trebuia să sară din piatră în piatră, Dinu Romanescu avea o senzație ciudată. Simțea că lipsește parcă ceva, că drumul său nu se desfășoară în condiții obișnuite. Ce era, nu putea să spună. De foarte departe, probabil de la o stîină, răzbătu pînă la el lătratul unui ciine. Și în clipa aceea își dădu seama : era înconjurat de o liniște adîncă, o liniște deplină, nefirească.

Dinu Romanescu era un pasionat turist, colindase țara în lung și în lat, cunoștea munții ca nimeni altul. Bătuse adesea și noaptea potecile de munte, era familiarizat cu zgomotele obișnuite ale nopții, cu fișuitul vîntului prin acele molizilor, cu zumzetul insectelor printre firele de iarbă, cu strigătul cucuvăilor și al huhurezilor, cu tîrîșul unei șopîrle pe piatră, cu fișuitul vreunei păsări de noapte stîrnite din veghea ei asupra pădurii adormite. Sînt zgomotele cu care drumul nocturn se obișnuiește și nu le mai ia în seamă, ba, dimpotrivă, ele fac să i se pară liniștea și mai adîncă.

Nimic din toate acestea nu se făceau însă simțite pe drumul bolovănos ce ducea spre platoul Cazanului. Dinu Romanescu se opri în loc și ascultă vreme îndelungată. Tăcerea îl învăluia peste tot, o liniște ciudată, cu totul neobișnuită.

Roti lumina lămpii căutînd să prindă în fasciculu de raze vreo gîză, dar fără să reușească. Apoi îndreptă lumina spre sol, cercetînd pămîntul uscat și nisipos, pietrele cenușii cu crăpături — din nou fără rezultat.

„Parcă aș fi într-o țară pîrjolită de incendiu — îi fiși prin minte. Să fi avut oare dreptate bătrînul?”

În clipa aceasta apăru luna, și, în lumina ei lăptoasă și rece, peisajul tăcut și lipsit de vegetație îi păru și mai sinistru. Își aminti de un desen văzut cîndva într-o revistă și care reda un peisaj lunar — cam așa cum și-l închipuise respectivul desenator: sol arid, pustietate, cratere de piatră, fără faună și fără vegetație și, peste tot, lumina albicioasă, rece, dezolantă, a unui astru uriaș care închipuia Pămîntul.

Ca și cînd ar fi băut ceva amar, reporterul se strîmbă și se scutură. Apoi, fără motiv, izbucni în ris. Ridicînd pumnul spre lună o amenință strigînd: „Mi-ai făcut-o, mincinoaso! Era vorba să nu luminezi în noaptea asta!”. Porni mai departe fluierînd „Ciocîrlia”, o melodie la care se dovedise un adevărat virtuos încă din anii de școală. Acum, drumul i se păru mai puțin plictisitor, peisajul mai puțin incremenit.

Nu mai făcu decît vreun sfert de ceas pînă la platoul Cazanului. Se opri pe malul lacului, privind gînditor apa, care, în lumina lăptoasă a lunii, avea un luciu argintiu.

Lacul era aproape perfect rotund și părea să aibă între 50 și 60 de metri în diametru. Se afla cam într-o parte a micului podiș și era înconjurat de stînci masive, răsîndite — de altfel — pe întreaga suprafață a platoului. Nicăieri nu se vedea vreun copac și nici măcar mușchiul mărunt care crește la mari altitudini. În fața dezolantului peisaj, reporterul avu din nou senzația aceea ciudată de izolare, de pustietate, de liniște totală.

Apucă o piatră și o azvîrlî în lac. După undulațiile ei, apa i se păru viscoasă ca fiteiul, grea ca mercurul; se opri și așteptă ca și cînd piatra ar fi trebuit să reapară la suprafață, plînd ca o bucată de lemn. Își dădu seama că impresia se datorește luminii înșelătoare a lunii. Se surprinse întrebîndu-se ce caută aici și o clipă se gîndi să se întoarcă imediat.

Își consultă ceasul: era trecut de zece. Din nou ridică pumnul amenințînd luna. Și atunci se produse ceva ce-l făcu din nou să ridă: lumina astrului amenințat slăbi, se stîNSE pentru foarte scurt timp, apoi reapăru, mai strălucitoare, parcă, decît înainte; norul care acoperise o clipă luna se destrăma repede.

„Îți dau două ore ca să dispari complet” — îi strigă Dinu, și ecoul vocii sale se prelungi pînă departe, multiplicat de pereții stîncoși ai Mălinei și Muntelui Craiului.

La vreo treizeci de pași de malul lacului, găsi o stîncă scobită ca un fotoliu, unde se așeză așteptînd. Fuma țigară după țigară și din cînd în cînd fluiera ca să-i treacă plictiseala și ca să scape de senzația ciudată și atît de neplăcută pe care i-o stirneau tăcerea, incremenirea stîncilor și luciul argintiu al apei.

Timpul trecea încet. Cîteodată răsuna, departe în vale, lătratul unui ciine. Era singurul semn de viață pe care-l percepea în pustietatea platoului de piatră, singurul semn că undeva trăiau ființe vii. Apa lacului avea un luciul metalic și părea uneori incandescentă, ca și cînd lumina alburie care scâldea pietrele micului podiș și-ar avea izvorul în adîncurile ei.

Reporterul zîmbi gîndindu-se ce mustră ar face bătrînul secretar de redacție dacă l-ar putea vedea cum își petrece o bună parte a nopții pîndind ca niște flăcări să apară pe suprafața unui lac și fluierînd „Ciocirlia“. „Dacă nu există nici un fel de flăcări? — se gîndi. Nu se poate. Alfred Opran le-a văzut. El nu e o babă superstițioasă, e om în toată firea, dezbărat de prejudecăți. Flăcările există“.

Consultă ceasul. Era aproape de miezul nopții. Incepu iar să fluiera „Ciocirlia“. Aprinse o țigară și se învăli într-un nor de fum albăstrui. „Dar dacă lui Alfred i s-a părut numai? Chiar cel mai sănătos om poate avea o iluzie optică“.

Incepuse să-i amorțească picioarele în scobitura de stîncă unde se așezase. Aruncă țigara și o strivi cu talpa bocancului. Se sculă să facă puțină mișcare. În incremenirea lor rece, stîncile și apa argintie a lacului păreau să-și bată joc de el.

Din nou avu senzația aceea ciudată de izolare; tăcerea deplină, care îl învăliua din toate părțile, începu să-i calce pe nervi. Senzația deveni mai intensă pe măsură ce lumina lunii, acoperită cu încetul de un nor, scăzu, aruncînd umbre tot mai dense peste stîncile platoului. Cîteva clipe mai tîrziu, întreg podișul de piatră era cufundat în beznă.

Dinu căută în buzunarul hanoracului lanterna, dar n-o găsi. O lăsase pe marginea stîncii scobite unde șezuse, iar pachetul cu țigări și cutia cu chibrituri erau și ele tot acolo, lingă carnetul de notițe, care alunecase jos.

În clipa aceea, reporterul văzu un spectacol care-l pironi locului: deasupra apei lacului se ivi o lumină slabă, difuză. Încetul cu încetul, lumina se întări, căpătă forma unui con strălucitor, se coloră la început într-un albastru intens, apoi în verde sclipitor. Conul, cu lumina deosebit de strălucitoare și viu colorată ca focurile de artificii, începu să-și deplaseze flăcările pe suprafața apei. Pe urmă apărură alte conuri de flăcări, într-o gamă variată de culori aprinse, care acopereau aproape întreaga suprafață a lacului, dînd feericului spectacol o strălucire orbitoare și ireală. Umbrele lor jucau printre rocile presărate pe platou, ca un dans al fulgerelor dezlănțuite, împrumutînd stîncilor siluete fantastice în continuă mișcare.

Orbit, reporterul închise ochii. Iși apăsă timplele cu podul palmelor și strînse dinții. După ceasurile de nemișcare în care privise pustietatea de piatră scaldată în lumina lăptoasă și rece a lunii, dansul fantastic al flăcărilor, cu lumina lor intensă și viu colorată, îi înțepa parcă ochii cu mii de ace, al căror ascuțit îi pătrundea pînă în creier.

Pînă la urmă, însă, curiozitatea învinse. Simți că trebuie să vadă, să-și sature privirea cu neobișnuitul spectacol pe care desigur că foarte puțini oameni îl văzuseră pînă acum. Deschise ochii, dar feericul dans de umbre și lumini încetase, flăcărilor dispăruseră ca printr-o vrajă... În fața lui se întindeau platoul arid cu stîncile nemișcate, apa cu luciu mat, metalic, reflectînd lumina liniștită și albicioasă a lunii, peisajul rece cu care se obișnuise în lungile ore de așteptare.

„Am visat“ — fu primul lui gînd. Se ciupi de braț și văzu că e treaz. Iși dădu seama că stă în picioare. „Nu cred să fi adormit după ce m-am ridicat din fotoliul de piatră. N-am adormit niciodată în picioare“.

Pe marginea stîncii unde șezuse găsi țigările, chibriturile și lampa de buzunar. Nu observă însă carnetul de notițe, care alunecase între două stînci. Aprinse o țigară și fumă cîtva timp gînditor. După ce termină se pregăti de plecare.

Din nou răsună în depărtare lătratul ciinelui. Era ca o chemare către lumea care începea la poalele masivului, lumea cea vie, a ierbi, prin care mișună gize și furnici, a copacilor verzi, în care ciripesc păsările, lumea care nu cunoaște tăcerea deplină și în care totul este în necontenită mișcare.

După ce aruncă o ultimă privire către lacul ce sclipea argintiu în razele lunii, reporterul porni să coboare povîrnișul și curînd intră pe făgașul pirăului Brebilor, care-l duse pînă în marginea satului.

În apropierea primelor case, îl întîmpină țiriitul greierilor și auzi cocoșii care erau la al doilea cîntat. Deși era aproape de trei dimineața, nu se sfii să scoată un chiot, care trezi toți ciinii satului. Apoi străbătu ulița principală fluierînd „Ciocîrlia“, pe care însă ciinii se pare că n-o apreciară, după cum dovedeau lătrăturile lor furioase.

Cînd adormi în patul ce-l obținuse din vreme într-una dintre încăperile dispensarului, afară se crăpa de ziuă și o geană albăstruie începuse să se arate pe după crestele Mălinei și ale Craiului.

CAPITOLUL AL OPTULEA

unde vedem cum Stela Șoimu se enervează din nou, iar cuvîntul „extraordinar“ revine mereu pe buzele geologului
Pravăț

Dinu Romanescu se sculă în dimineața aceea mai tîrziu ca de obicei. Scurt timp după aceea, observă că pierduse carnetul de notițe,

ceea ce îl indispușe. „Un reporter fără carnet de notițe — obișnuia să spună — e ca un vânător fără pușcă.“

Primul om cu care dădu ochii, pe ulița mare a satului, fu moș Simion. După ce se salutară, bătrînul întrebă :

— Ați văzut flăcările ?

— Le-am văzut. A fost un spectacol minunat. N-am să-l uit toată viața. Am fost atît de impresonat, că mi-am pierdut și carnetul cu însemnări. Asta nu mi s-a întîmplat încă niciodată.

Celălalt clătina capul tăcut.

— Ai avut dreptate, continuă Dinu. Animalele ocolesc întreaga regiune. N-am văzut nici gîze. Nici măcar iarbă nu crește pîmprejur.

— E un loc blestemat, făcu bătrînul, și privirea i se întunecă. Apa lacului e otrăvită.

— Cred că ai dreptate. Acum sînt convins că ai dreptate.

Moș Simion se uită cercetător la fața tînărului, dar nu descoperi nici o urmă de ironie. Dinu îl privea cu ochi senini, și pe chipul lui se citea o seriozitate neobișnuită.

— Sînt bucuros, zise bătrînul, că v-ați putut convinge. Din păcate, alți tovarăși de la București m-au luat în rîs. S-au dus să facă baie în lac... în Cazanul Dracului.

Reporterul tresări :

— Baie?!... Alți tovarăși?!... Ce vrei să spui cu asta? Cine s-a dus să facă baie în lacul acela ?

— Niște tovarăși din București. I-am găzduit în noaptea asta la mine. Au venit cu un flăcău din Prisaca și un cal care le cară niște aparate.

Dinu dădea semne de neliniște :

— Cine sînt acești tovarăși? Nu ți-au spus cum îi cheamă ?

Bătrînul scoase pălăria și se scărpină în creștet :

— Bărbatul avea un nume curios. Îl strigau... îl strigau.. Emil !
Da, așa cred, Emil !

Reporterul îl apucă pe bătrîn de braț și-l zgîlții agitat :

— Erau și două fete, nu ? Stela Șoimu și Ileana Coman...

— Da...

— Au plecat să facă baie în lac? Spune, moș Simioane, spune repede că n-avem nici o clipă de pierdut.

— Da. Sînt vreo două ceasuri de atunci. M-au luat în rîs cînd le-am spus că apa Cazanului e blestemată. Tovarășul acela... Emil, a plecat și el cu aparatele. I-am arătat scrisoarea de la tovarășul doctor...

Dinu Romanescu nu mai așteptă ca bătrînul să sfîrșească și o luă la goană pe uliță, înspre vilceaua de unde începe urcușul Mălinei, pe albia seacă a pîrăului Brebilor. Moș Simion privi o vreme după el, apoi dădu din umeri și plecă în treaba lui.

Reporterul străbătu prima parte a drumului aproape alergînd. Sărea din piatră în piatră, ajutîndu-se de mîini. Își rupse pantalonii în niște colțuri ascuțite de stîncă și — încălzit peste măsură —

lepădă hanoracul, care-l jena, într-un tufiș, cu gândul să-l ia la întoarcere.

În locul unde începea povirnișul abrupt, care suia drept spre platou, găsi pe flăcăul din Prisaca. Scosese un fluiet și cînta, păzind calul care umbla cu botul printre tufele uscate.

După cîteva minute îl întilni pe Emil Pravăț. Geologul avea agățat de gît, cu o curea de piele, o cutie dintr-un metal alb, care la prima vedere părea un aparat fotografic de dimensiuni cam exagerate. În mîină ținea un fel de baston de sticlă, prins cu un fir într-o latură a cutiei. Înainta încet, printre pietre, apropiind din cînd în cînd virful tubului de cîte o stîncă. Era atît de preocupat, încît nu-l văzu pe Dinu decît cînd se opri în fața lui:

— Fetele! gîfii acesta ștergîndu-și cu dosul minciei sudoarea care-i șiroia pe obraz. Unde sînt fetele? Spune repede...

Complet absorbit de treaba la care se deda, Emil Pravăț nu se arătă de loc uimit să-l întilnească pe reporter. Nici nu înțelese prea bine ce-l întrebasesc acesta:

— Am făcut o descoperire extraordinară, spuse entuziasmat. Rocile sînt radioactive. Contorul înregistrează...

Dinu îl apucă de umeri și-l zgîlții enervat, așa cum făcuse cu puțină vreme înainte cu moș Simion.

— Fetele, strigă. Unde sînt fetele? Stela și cu Ileana Coman! Geologul înțelese. Arătă cu mîna în sus, spre platoul de pe Mălina:

— Au luat-o înainte. Ni s-a spus că e un lac acolo. Vor să facă baie...

Înfățișarea îngrozită pe care o luă reporterul la auzul acestei vești îl sperie și pe Emil Pravăț, făcîndu-l să uite pentru o clipă descrierile sale, cărora le acorda atîta importanță. Cînd își reveni și începu iar să cerceteze rocile — cu virful tubului urmărind jocul acelor pe cadranele cutiei metalice —, reporterul era departe, deasupra lui, cățărîndu-se și sărînd peste stînci, blestemînd printre dinți și lăsînd în urma lui o diră de pietricele ce se rostogoleau dislocate de talpa bocancilor.

Cînd ajunse la marginea platoului, văzu o scenă care-i îngheță sîngele în vine. Stela Șoimu, în costum de baie, se pregătea să sară în lac, folosînd drept trambulină una dintre stîncile de pe mal.

— Oprește! strigă reporterul din toată puterea plămînilor, și mînuții vuiră pînă departe de ecoul vocii lui puternice.

Stela se sperie și era cît pe ce să-și piardă echilibrul. Se lăsă în genunchi pe stîncă. Duse o mîină la piept, încercînd să potolească bătăile inimii, și privi în direcția de unde venea strigătul atît de desperat.

În partea cealaltă a platoului, Ileana Coman, tot în costum de baie, scăpă din mîină carnetul de notițe al lui Dinu Romanescu, care se deschise la picioarele ei.

Reporterul alergă spre stîncă pe care se afla Stela, o luă în brațe ca pe un fulg și — fără să spună vreun cuvînt — o duse în

cealaltă parte a platoului, lângă Ileana, depunind-o pe o rocă scobită și netezită. Era cea pe care, în noaptea precedentă, o folosise ca fotoliu la spectacolul ce i-l oferiseră ciudatele lumini ale lacului.

Stela își reveni cea dintii :

— Ce cauți aci ? De ce răcnești așa ca din gură de șarpe ? Dacă ai vedea în ce hal arăți...

Dinu se așează pe jos, răzbit de eforturile făcute și de tensiunea nervoasă a ultimului sfert de oră. Se uită la ceas : nu făcuse în nici treizeci de minute drumul, care în seara precedentă îi luase mai mult de două ore. Privi împrejur : platoul Cazanului nu mai era, parcă, același. Dispăruseră tăcerea adâncă și aspectul dezolant al stîncilor scaldate în lumina rece a lunii, dispăruse și luciul mat, metalic al apei. În razele generoase ale soarelui de dimineață, sub cerul albastru și senin de august, pe care se fugăreau nori alburii, totul era atît de pașnic, atît de firesc. Un lac oarecare de munte, așa cum se găsesc multe în țara noastră. Iar de jos, de la o stîină așezată pe celălalt versant al Craiului, se auzea zvon de tălângi.

— Nu vă mirați că sînt aici ? întrebă el obosit.

— Știam, zise Stela. Ți-ai uitat pușca, vînătorule.

Și Ileana, ridicînd de jos carnetul de notițe al reporterului :

— Ne-am permis să facem pe detectivetele și am dedus că ești prin apropiere.

Reporterul își șterse nădușeala care-i năclăia toată fața. Pantaloni i se rupteseră la genunchi, unde avea și o tăietură — de la un colț ascuțit de stîncă —, lăsînd să se vadă o diră subțire de singe. Palmele i se umflaseră și mîinile pînă la cot erau pline de zgirieturi.

— Vrei să te căsătorești cu mine, Stela ? întrebă.

Chimista izbucni în ris :

— Arăți întocmai ca un ginere. Refuz să discut această chestiune pînă nu faci o baie.

— Baie ? Unde să fac baie ?

— Cum unde !? Aici în lac. Am adus și săpun...

Dinu izbucni în ris. Și rise, rise cu poftă, hohotînd de rîsunau munții și văile pînă departe. Îi dădură lacrimile de atîta ris. Era o descărcare nervoasă care avu darul să-l liniștească, să-i redea complet stăpînirea de sine și judecata limpede.

— Prosop ai adus ? întrebă într-un tîrziu, după ce se mai potoli.

Înciudată, tînăra scose din sacul ei de voiaj o batistă, o rupse fișii, apoi se îndreptă spre lac.

— Încotro ? întrebă reporterul ridicîndu-se în genunchi.

— Să ud batista. Trebuie să-ți fac un pansament. Îți singerează genunchiul.

Apucînd-o de mîină, Dinu o trase lângă el :

— Unde vrei să uzi batista ? Tot în lac, nu ?

Din nou începu să ridă. Apoi se încrunță.

— Dacă te mai apropii de apa aceea să știi că ai de-a face cu mine. Acum nu mai glumesc.

Furioasă, fata își smulse brațul din mîna lui :

— De ce să nu mă apropii? E blestemată apa, nu? Te iei după babele din Valea Brebilor. Frumos îți șade, tovarășe ziarist.

— Nu e blestemată, zise Dinu încet. E radioactivă. Puternic radioactivă.

Cele două tinere făcură ochi mari.

— De... de unde știi...? se bilbii Stela.

— E o poveste mai lungă. Și acum, fă bine și depărtează-te de lac. Nu mă pricep prea bine în fizica atomică, dar cred că, cu cât vom sta mai departe de lacul ăsta blestemat, cu atât mai sănătos va fi pentru noi.

Între timp, Ileana Coman se apropiase:

— Ești sigur de ceea ce afirmi?

— Cît se poate de sigur.

— Atunci... atunci poate că.. meteoritul pe care-l căutăm..

— Ai perfectă dreptate. Meteoritul pe care-l căutați, pe care Viktor Petrovici Nikitin din Pulkovo l-a văzut în noaptea de 29 spre 30 iunie 1834 și despre care i-a scris lui Joachim Hieronymus Schmetterling, a căzut pe Muntele Mălina. A provocat un cutremur în regiune, a răscolit stîncile, formînd platoul pe care ne aflăm actualmente, iar în urma precipitațiilor atmosferice, craterul său s-a umplut cu apă, formînd lacul cunoscut sub numele de Cazanul.

— Extraordinar! făcu Ileana Coman, imitînd, fără să-și dea seama, intonația geologului Pravăț.

— Mai departe, pot să-ți spun că meteoritul nostru conținea materii radioactive, așa cum bine ați presupus voi. Cum ați ajuns la concluzia asta, nu știu; dar aveți dreptate..

— E o poveste mai lungă, zise chimista imitîndu-l pe Dinu.

Acesta nu se tulbură:

— Cred că pot spune, cu oarecare siguranță, și ce fel de materii se găsesc pe fundul lacului: în cantitate mare se află uraniu. Nu te-am lăsat să faci baie în lac fiindcă nu vreau ca viitoarea mea soție să-mi aducă drept dar de nuntă stronțiu în oase și iod radioactiv în tiroidă..

— Scrisoarea doctorului Opran! sări Ileana.

— Exact!

— Extraordinar, repetă tinăra.

În clipa aceasta, aceiași cuvînt răsună în cealaltă parte a platoului: „Extraordinar!”. De data aceasta, intonația geologului Pravăț nu mai era imitată, ci cu totul autentică. Într-adevăr, printre stîncile de la marginea micului podiș apărură Emil Pravăț cu contorul atîrnat de umăr și tubul detector în mînă.

— Extraordinar! Această chestiune depășește pur și simplu puterea mea de înțelegere. Radioactivitatea crește pe măsură ce urcăm. Parcă întregul munte ar fi un imens reactor nuclear.

— Nu chiar întregul munte, zise reporterul, dar lacul acesta, în care stîmna dumitale colegă Stela Șoimu ține cu orice preț să se îmbăieze, are, cred, însușirile unui reactor nuclear în activitate.

— Lacul? făcu geologul apropiindu-se de malul stîncos. Apăsă pe unul dintre butoanele contorului și mișcă tubul de sticlă deasupra rocilor de pe mal, apoi la cițiva centimetri de suprafața apei. Pe cadrane, acele începură să oscileze cu repeziciune.

— Extraordinar! nu înceta să repete. Extraordinar! Pe fundul acestui lac se petrece un puternic proces de dezintegrare nucleară.

Ocoli în semicerc o parte a Cazanului, pe urmă se întoarse și porni în sens invers. „Extraordinar“! — spunea mereu și părea că uitase cu desăvîrșire prezența celorlalți.

— Radiația nu este primejdioasă? întrebă Dinu uitîndu-se cu îngrijorare către Stela, care între timp se îmbrăcase. Aceasta se adresă geologului:

— Avem toate motivele să presupunem că este vorba de uraniu.

— Ai dreptate, făcu geologul gînditor. Avînd în vedere că e vorba de o cantitate foarte mare, cred că trebuie să fim cît se poate de prudenți. Din păcate, contorul portativ cu care lucrez are o schemă foarte simplă. Acele galvanometrelor sale înregistrează radiațiile de particule beta și gama, precum și intensificarea sau diminuarea radioactivității, dar fără să dea o măsurătoare exactă. Nu ne-am pregătit pentru o descoperire atît de extraordinară ca aceea în fața căreia ne aflăm acum. În apropierea lacului, radiația este atît de puternică, încît mi-a dat pur și simplu peste cap acul galvanometrului.

— Să nu mai pierdem timpul, spuse reporterul. Toate acestea le vom putea discuta și jos, în sat. Vă veți întoarce mai tirziu, cu aparate și instrumente corespunzătoare și cu echipament de protecție. Cum v-a așteptat mai mult de 100 de ani, meteoritul dumneavoastră o să vă mai aștepte cîteva zile.

— Meteoritul? tresări geologul. Crezi că... mărturisesc că am pierdut cu totul din vedere...

Scoase din trusa cu ustensile geologice un instrument avînd montat la unul dintre capete o lentilă puternică. Apropie celălalt capăt de o stîncă aflată aproape de malul lacului și potrive — cu o oglindă atașată instrumentului — ca lumina soarelui să cadă pe porțiunea ce se vedea prin lentilă. Apoi reluă drumul pe care-l făcuse cu puțin timp înainte cu detectorul. Se oprea din cînd în cînd, studia cîte o porțiune din suprafața unei stînci și clătina capul. „Extraordinar!“ — nu înceta să repete.

Dinu Românescu începu să dea vădite semne de nerăbdare. Le conduse pe Stela și pe Ileana spre marginea platoului, unde începea coborîșul pe albia bolovănoasă și abruptă a pîrăului Brebilor, apoi se întoarse și-l luă pe geolog de braț, încercînd să-l tragă după el:

— Destul pentru azi! Te vei întoarce și o să ai prilejul să studiezi fiecare piatră a platoului.

Emil Pravăț se dezlipi cu greu de lingă lac.

— Este într-adevăr meteoritul nostru, spuse cînd ajunseră lingă cele două fete. N-am putut studia în amănunțime rocile, dar și unui profan i-ar sări în ochi ciudățeniile pe care le prezintă în structură.

Sînt roci meteoritice, fără nici o indoială. Rocile au un amestec de substanțe de o greutate specifică diferită, spre deosebire de conglomeratele pămîntești, la care există un fel de selecție după greutatea specifică. În afară de aceasta, presupun că conținutul de uraniu este foarte ridicat.

Intr-o jumătate de ceas ajunseră la poalele muntelui, unde găsiră pe flăcăul din Prisaca. Emil Pravăț își încarcă aparatul și trusa de geolog pe cal, și porniră mai departe, spre sat.

Soarele se ridicase sus, anunțînd o amiază călduroasă chiar pentru regiunea aceea de munte. Mergeau tăcuși, cufundați în gînduri, preocupăți de descoperirea cu totul deosebită la care participaseră. Reporterul încercase de cîteva ori să glumească, dar nu reușise să întrerupă șirul gîndurilor care-i frământau pe tovarășii săi de drum. Nici nu-și dăduse prea multă osteneală, el însuși fiind foarte obosit. Goana pe albia bolovănoasă a pirăului îl extenuase, iar genunchiul lăvit îl dureau, îngreunîndu-i drumul.

Cînd ajunseră aproape de sat, auziră un zgomot de motor care venea din înălțul cerului; curînd văzură apărînd, de după culmea Craiului, un punct argintiu care se mărea văzînd cu ochii.

— Un avion, fu de părere Stela.

— Cred că e un elicopter, zise geologul.

Această din urmă părere se dovedi a fi corespunzătoare realității. Cîteva minute mai tîrziu, aparatul se lăsă, în zbor aproape vertical, pe imășul situat în cealaltă parte a satului.

— Un elicopter la Valea Brebilor?! se miră Ileana Coman.

— Cred că pot lămurii și acest mister, rise reporterul. E o comisie de medici de la Cluj care vine să întreprindă unele cercetări. Printre ei se află și prietenul meu Alfred Opran, autorul scrisorii pe care v-a arătat-o moș Simion aseară.

— De unde știi de scrisoare? întrebă Stela.

Reporterul izbucni în ris:

— Asta-i bună! În primul rînd, fiindcă îmi place să știu totul. Și, în al doilea rînd, află, stimată tovarășă Stela, că scrisoarea îmi era adresată.

Văzînd uimirea care se citea pe fața fetei, adăugă:

— Cu alte cuvinte, citind scrisoarea, dumneata ai violat, într-o oarecare măsură, secretul corespondenței, ceea ce nu-i de loc elegant.

Fără să vrea, Stela roși:

— Dar, încercă ea, moș Simion spunea...

— Trebuie însă să-ți acord circumstanțe atenuante, o întrerupse Dinu, avînd în vedere că ai să fii curînd soția mea.

Ileana Coman, care fusese martora acestei convorbiri, rămase în urmă, zîmbînd.

Cîtva timp merseră alături, în tăcere, apoi Stela apucă mina lui Dinu și spuse încet:

— Îți mulțumesc. Îți mulțumesc pentru... pentru că... nu m-ai lăsat să fac baie în lacul acela. Dacă întîrzieai puțin...

Reporterul părea că n-a auzit:

— Medicii din elicopter, spuse, au nevoie de o mină de ajutor. Trebuie să-i punem în curent cu descoperirile noastre. Asta le va ușura foarte mult cercetările.

Și, după ce o sprijini pe Stela să sară peste un bolovan care bara drumul, adăugă :

— Mă și bucur la gândul ce nutură o să facă Alfred cind m-o vedea.

CAPITOLUL AL NOUĂLEA

unde se lămuresc unele probleme legate de „cazurile de la Valea Brebilor“ și reporterul Dinu Romanescu își plătește datoriile

De cum intrară în sat, Emil Pravăț dispăru. Mai târziu aflară că — din clădirea sfatului popular, singura care avea telefon în Valea Brebilor — vorbise, mai întâi vreme de aproape un ceas, cu Institutul de fizică atomică din București, apoi cu filiala din Cluj a Academiei. De cind există Valea Brebilor nu se vorbise, deodată, atât de mult la telefon și pe distanțe atât de lungi. În ochii secretarului sfatului popular, prestigiul lui Emil Pravăț se ridică dintr-o dată la o înălțime amețitoare.

Între timp, Dinu Romanescu — însoțit de Stela și de Ileana — se duse drept la dispensar și întrebă de Alfred Opran.

— Nu vă poate primi, îi spuse oficianța sanitară. E în ședință cu o comisie de medici din Cluj.

— Știu, răspunse reporterul scurt și, sub privirile consternate ale sorei, împinse ușa, intrând în cabinetul unde se ținea ședința.

Comisia se compunea — în afară de Alfred Opran — din doi medici în vîrstă, care discutau cu aprindere, aplecați asupra unui plan topografic al satului și al împrejurimilor. Întorși cu spatele spre ușă, nici nu observaseră că cineva intrase în încăpere.

— Sursele de apă potabilă, spunea unul dintre medici, trebuie controlate în primul rînd. Analizele au dovedit urme puternice de substanță radioactivă în aparatul digestiv. Trebuie să începem cu analiza apei de izvor și a fîntinilor...

— Bună ziua! Inși permiteți să iau parte la mica dumneavoastră ședință ?

Vocea reporterului sunase limpede și cu o ușoară nuanță de veselie. Cei trei se întoarseră. Unul dintre medicii bătrîni ridică sprîncenele, încrețindu-și fruntea. Celălalt își scoase ochelarii și-i șterse cu o batistă ca să vadă mai bine pe tînărul care-și permitea să întreprună, într-un fel atât de puțin politic, consfătuirea lor.

Cît despre Alfred Opran, acesta nu arătă cîtuși de puțin uimirea la care se aștepta reporterul și la gîndul căreia se bucurase, ci mai mult o urmă de iritare față de felul brusc și de loc delicat în care Dinu dăduse năvală în cabinet.

— Ai venit în concediu ? îl întrebă.

Reporterul rise :

— Da ! În concediu...

Alfred Opran făcu prezentările. Cej doi medici din Cluj purtau nume bine cunoscute în viața medicală din țara noastră. Li strinseră mina cu oarecare ezitare, și, din atitudinea lor rezervată, se vedea că nu apreciau de loc pe tinerii gălăgioși și lipsiți de tact...

Dinu Romanescu nu păru să observe răceala cu care fusese primit. Deschise ușa cabinetului și chemă pe cele două fete, care încă nu reușiseră s-o convingă pe oficianța sanitară să le dea drumul în cabinet.

— Stela Șoimu și Heana Coman, le prezintă el. Iși petrec aici concediul, întocmai ca mine. După cum vedeți, Valea Brebilor a devenit un fel de stațiune climaterică. Aș putea spune chiar... balneară, deoarece aici se pot lua băi radioactive.

Nici de data aceasta, medicii — inclusiv Alfred Opran — nu părură să aprecieze umorul reporterului. Chiar Stela Șoimu se simți stînjenită.

— Cred că e timpul să le arătăm tovarășilor de la Cluj, interveni Heana Coman, descoperirile făcute de ziaristul Romanescu și geologul Pravăț.

Luase fără voie un ton oficial, dar îi privea rugător pe profesorii din Cluj și pe Alfred de parcă ar fi vrut să spună „Prietenul nostru Dinu Romanescu este, ce-i drept, uneori lipsit de tact, dar aveți răbdare ! Cînd veți afla ce descoperiri a făcut...“.

Medicii nu înțeleseseră însă rugămînta mută din ochii ei, și Alfred se crezu îndreptățit să exprime părerea lor :

— Cred că nu este acum timpul pentru aceasta. Prietenul meu Dinu ne-a întrerupt în timp ce discutam o problemă de cea mai mare importanță și...

— Cazurile de la Valea Brebilor ? sări ziaristul.

— Intocmai !

Tonul lui Alfred era cam înșepat. Se vedea că nu apreciază cîtuși de puțin felul superficial și neserios de a discuta al reporterului.

— Descoperirile prietenilor noștri, interveni din nou Heana, sint în strînsă legătură cu ceea ce dumneavoastră numiți „cazurile de la Valea Brebilor“.

Se întoarse către Alfred :

— Întimplător am citit scrisoarea pe care ați adresat-o lui Dinu Romanescu și unde vorbești de elemente radioactive care s-ar fi găsit la analizele făcute unui bolnav din Valea Brebilor. Or, noi venim acum de pe Muntele Mălina, unde am găsit o sursă puternică de radiații. Vedeți deci...

— Foarte interesant ! făcu unul dintre profesorii de la Cluj. Ați avut aparatajul necesar pentru identificare ?

Iar celălalt, ștergîndu-și ochelarii cu un gest mașinal :

— Dați-ne amănunte. Unde se află sursa ? Ați stabilit că sint într-adevăr elemente radioactive ?

Explicațiile necesare le dădu Stela Șoimu. Chimista relatează toate evenimentele din dimineața aceea, constatările lui Emil Pravăț și importanța deosebită pe care acesta o acorda descoperirii. Când povesti, puțin stînjenită, cum Dinu Romanescu o împiedicase să facă baie, se îmbujoră la față. Apoi relatează concluziile, deocamdată ipotetice, la care ajunseseră, atît ea cît și geologul Pravăț. Această din urmă parte a expunerii ei era abundent presărată cu termeni tehnici, pe care Ileana Coman și Dinu Romanescu îi auzeau pentru prima oară și din care nu înțeleseră mare lucru. Profesorii din Cluj păreau însă captivați de cele ce auzeau.

În tot timpul cit a vorbit Stela, ziaristul studia cu cea mai mare atenție planul topografic al regiunii, pe care ceilalți îl părăsiseră pe masa de lucru.

După ce chimista termină, unul dintre profesori se întoarse către Alfred Opran :

— Mi se pare că munca noastră este acum mult simplificată. Nu mai e nevoie să tatonăm, avem o bază serioasă de plecare. Rămîne să stabilim legătura dintre lacul acela radioactiv și cazurile de îmbolnăvire.

— Poate că pacienții noștri au băut apă din lac, fu de părere celălalt.

— Exclus ! interveni Alfred Opran. Oamenii din partea locului ocolesc cu grijă lacul. În legătură cu el circulă tot felul de legende, care spun că apa e blestemată și otrăvită...

— După cum vedem, și de data aceasta legende se dovedesc a fi țesute în gherghef de adevăr, zîmbi Ileana.

— Va trebui să cercetăm, continuă profesorul, dacă nu cumva animalele au păscut iarbă din jurul lacului. Carnea acestor animale, consumată de locuitorii satului...

— Nici această ipoteză nu stă în picioare, îl întrerupse Alfred, pentru motivul foarte simplu că în jurul lacului, pe o rază destul de mare, nu crește iarbă. Nu cresc nici măcar mărăcini sau arbuști. Totul e pustiu. Numai stînci, stînci peste tot. Adesea mă gîndeam la această ciudățenie și nu mi-o puteam explica. Acum totul e limpede.

— Atunci, făcu savantul gînditor, mai rămîne o singură ipoteză : apa lacului s-a infiltrat, prin pinza subterană, ajungînd astfel la fîntinile satului și infectîndu-le.

Se întoarse către Stela Șoimu :

— Probabil că dumneavoastră, ca chimistă, sînteți împotriva termenului „infectare“, în cazul acesta și că preferați să spuneți „contaminare“. Dar avînd în vedere că aici noi, medicii, sîntem în majoritate...

— Mi-e teamă, făcu gînditor celălalt profesor, că va trebui să părăsim și această ultimă ipoteză. În general, apa lacurilor de munte nu se infiltrează. Solul stîncos, masiv, nu o permite. Cunosce problema, deoarece am studiat-o cu prilejul unei lucrări despre izvoarele de apă minerală din regiunea Căciulata-Călimănești. Infiltrarea se produce numai prin rocile permeabile, prin nisip, gresie, pietriș, loess,

calcar. Or, după cite am aflat, Muntele Mălina este format din roci bazaltice, impermeabile. În afară de aceasta, după cum reiese din interesanta expunere a tovarăsei Șoimu, lacul s-a format în craterul unui meteorit. Avem deci toate motivele să presupunem că fundul său e din stîncă masivă.

Cîtva timp domni tăcerea. Într-un tîrziu, Alfred Opran zise cu părere de rău :

— Sintem, deci, tot la începutul cercetărilor. Poate că va trebui să căutăm un alt meteorit căzut prin apropiere. Dacă nici una dintre cele trei ipoteze...

— Mai există și o a patra.

Se întoarseră toți spre Dinu Romanescu. Acesta vorbise fără să-și ridice ochii de pe planul topografic care reda satul și împrejurimile sale. Apoi tăcu gînditor.

— Dar vorbește odată, omule ! făcu Alfred nerăbdător.

— Ții minte, i se adresa reporterul, ce mi-ai povestit, cu vreo zece zile în urmă, în pădurea Băneasa ?

— Da. Dar ce legătură are asta cu ipotezele noastre ?

— Mi-ai spus atunci că Valea Brebilor e așezată pe malul albiei unui rîu secăt, fost affluent al Urișului.

— Da. Dar...

— Și mi-ai mai povestit că primăvara a fost foarte ploioasă anul acesta și că, după multă vreme, vechea albie a rîului s-a umplut iar de apa torenților ce se năpusteau de pe Muntele Mălina, că au fost inundate citeva hectare de pășune și că niște vite au murit înecate.

Medicul se luminează la față :

— Asta trebuie să fie ! Ai dreptate, sînt convins că...

— Albia secată a pîrăului Brebilor, continuă reporterul, urmărind pe plan cursul indicat printr-o linie sinuoasă, trece prin imediata apropiere a Cazanului. De acolo coboară, abruptă și presărată cu bolovani, la vale, trecînd apoi prin mijlocul satului. Și acum, iată a patra ipoteză : ploile abundente din primăvară au umflat apele lacului, care s-au revărsat, inundînd platoul. Mai departe, în drum spre vale, apa a întîlnit albia pîrăului secăt și a ales această cale, mai lesnicioasă și de mult bătătorită de alte ape. În cele citeva zile cît pîrăul a fost umflat, oamenii din Valea Brebilor au băut apă din el, și-au adăpat vitele, copiii au făcut baie. Nu știau că o parte a apei provine din Cazan, din lacul blestemat, pe care-l ocolesc cu atîta grijă.

— E adevărat, strigă Alfred Opran. Copiii făceau baie în pîrău. Îi vedeam de la fereastra cabinetului de consultații. În prima zi, cînd apele erau umflate, nepotul lui moș Simion era să se înec. Au sărit citeva oameni și l-au scăpat. A înghițit atunci multă apă.

Se întunecă la față :

— Cîtva timp după aceasta l-a adus moș Simion la dispensar. Prezenta simptome foarte curioase de tulburări sanguine, a căror cauză n-am reușit, atunci, s-o identific. Acum e limpede...

— Pentru mine, interveni Stela Șoimu schimbînd vorba, aceasta

nu mai e o ipoteză, ci o certitudine. Am uitat să vă spun că geologul Pravăț, care a urcat spre platou pe albia pârâului, a observat că rocile sînt radioactive. Fiecare bolovan așezat în calea torentului emitea particule beta și gama. Și pe măsură ce urca spre platou, radioactivitatea creștea.

— Iți amintești, se adresa Alfred Opran reporterului, ce mi-ai spus atunci, în pădurea Băneasa? Cînd ți-am împărtășit convingerea mea că bolnavii au venit în contact cu substanțe radioactive, ai fost de părere că teoria mea e absurdă. „Dacă substanțe radioactive se află prin împrejurimi — mi-ai spus atunci —, de ce nu și-au făcut simțite efectele pînă acum? Au început așa, deodată, să iradieze, să-ți îmbolnăvească pacienții?” Iată că acum se explică și această coincidență: ploii abundente ca primăvara aceasta n-au mai fost de zeci de ani...

— Iar în urmă cu zeci de ani, adăugă unul dintre profesorii de la Cluj, cel care obișnuia să-și ștergă mereu lentilele ochelarilor, cînd pîrâul Brebilor s-a umplut din nou, probabil că s-au înregistrat și atunci astfel de cazuri. Dar pe vremea aceea nu existau încă fizica atomică, nici contoare Geiger pentru înregistrarea radioactivității, iar stadiul înapoiat al medicinei nu permitea stabilirea diagnosticului acestor maladii. Oamenii s-au îmbolnăvit, au fost tratați de doftoroaiele satului și — după toate probabilitățile — au decedat.

Alfred puse mîna pe umărul lui Dinu:

— Cum ai reușit să descoperi radioactivitatea lacului?

— E o poveste mai lungă, rise reporterul.

Ușa se deschise, și oficianța sanitară se opri încurcată pe prag:

— E cineva care vrea să vă vorbească. I-am spus că sînteți în sedință, dar...

Dădu din umeri. Ochii ei păreau să spună „Dacă au intrat atîția, încă unul nu mai contează”...

Doctorul Opran învățase însă că vizitatorii săi din dimineața aceasta aveau lucruri interesante de povestit; îi spuse sorei: „Să poțtească”.

Vizitatorul era profesorul Paul Coman, cu bocancii prăfuiți și vizibil obosit. Strînse mîna prietenilor săi și nu-și putu reține un gest de uimire cînd văzu pe Dinu Romanescu.

După ce se făcură prezentările, profesorul Coman spuse:

— Mi s-a spus, în sat, că sînteți aici. M-am grăbit să viu ca să vă anunț că cercetările de la Sibiu au fost, în bună parte, încununat de succes.

— Ai fost la Sibiu? întrebă reporterul.

— Da.

— La Muzeul „Bruckenthal”?

— Da.

— Ai cercetat jurnalul răposatului Joachim Hieronymus Schmetterling?

Profesorul ridică, uimit, sprîncenele:

— Da. Dar de unde știi...

Ziaristul rise din toată inima :

— Ți-am luat-o înainte, tovarășe profesor, ți-am luat-o înainte cu cel puțin o săptămână.

Și, cum profesorul se oprise cam dezamăgit, Dinu rise din nou :

— M-a inspirat Alexandru Lăpușneanu...

Paul Coman dădu din umeri :

— În sfârșit, n-are importanță. Fapt e că, după toate indicațiile, meteoritul a căzut în această regiune, poate că nu prea departe de Valea Brebilor.

— A căzut chiar foarte aproape, făcu Dinu malițios. Nu uitase că profesorul Coman fusese printre cei care se opuseseră ca el să fie acceptat printre membrii expediției și voia acum să-i plătească polița. Nu sînt nici două ceasuri de drum pînă acolo. Iar în legătură cu meteoritul bătrînii satului vă pot servi și o poveste în genul legendelor vechilor indieni, din acelea care sînt pe placul dumneavoastră.

Profesorul rămase pironit locului, incapabil să scoată o vorbă.

— Locul unde a căzut meteoritul a fost identificat, interveni Ileana. Trebuie să menționez că descoperirea se datorește, în cea mai mare parte, lui Dinu Romanescu.

Paul Coman își reveni. Ii întinse mîna reporterului :

— Felicitările mele.

Nu era nici urmă de invidie în tonul cu care au fost spuse aceste cuvinte, iar strîngerea de mînă a fost caldă, sinceră, de ambele părți.

După cîteva minute, ziaristul se scuză :

— Trebuie să plec. Am unele chestiuni de aranjat.

Poate că unii dintre cei de față s-au mirat că Dinu Romanescu are „unele chestiuni de aranjat“. Dar nu lăsară să se vadă nimic.

Profesorul din Cluj care-și ștergea mereu ochelarii se apropie de ziarist :

— Te rog să mă ierți că... hm... la început am crezut că... hm... văd că m-am înșelat. Ești un tînăr de ispravă.

Și-i strînse mîna.

Dinu Romanescu se repezi la sfatul popular și în ușa se ciocni cu Emil Pravăț, care ieșea tot atît de grăbit pe cit intra reporterul. Acum fu rîndul ziaristului să vorbească la telefon cu Bucureștii, și durata convorbirii făcu ca în ochii secretarului sfatului prestigiul reporterului să întrecă chiar pe al geologului.

După ce termină de dictat reportajul, Dinu ceru stenografej să cheme la aparat pe secretarul de redacție. Și, cînd „bătrînul“ se prezentă la celălalt capăt al firului, îi spuse :

— Am cercetat „povestea cu lacul și cu dracul“, cum ai numit-o.

— ...

— A ieșit un reportaj foarte interesant. După ce mă voi întoarce la București, am să scriu o suită de șase reportaje despre povestea asta.

— ...

— „În definitiv, fiecare poate să dispună de timpul liber cum îi place“.

Apăsase pe cuvintele „timpul liber“, înțind accentul nazal al bătrînului secretar de redacție.

Cu aceasta, Dinu Romanescu socoti că a plătit încă o poliță și agăță în furcă receptorul, cu sentimentul de ușurare al omului care nu mai are datorii.

CAPITOLUL AL ZECELEA

unde toți vechii noștri prieteni se adună din nou în casa geologului Pravăț și aflăm ce conținea jurnalul de călătorie al lui Schmetterling

Cam la trei săptămîni după această întîmplare, în biblioteca locuinței lui Pravăț s-au adunat cei care se aflau aici și în seara cînd se discutaseră amănunțele expediției pentru căutarea meteoritului. În afară de aceștia, fusese invitat și doctorul Alfred Opran, aflat la București pentru unele comunicări în legătură cu „cazurile de la Valea Brebilor“, pe care urma să le facă la Institutul de fiziologie.

Era o seară frumoasă de septembrie, și o boare abia simțită înfiora frunzele copacilor din grădină. Frunzele castanului de la poartă, care începuseră să prindă o ușoară culoare ruginie, anunțau apropierea toamnei. În această seară, Dinu Romanescu nu mai intrase în curtea vilei căzînd de pe scară, ci venise pe poartă, adică pe drumul obișnuit pe care-l ia orice om cunsecade.

Acum reporterul sta într-un fotoliu comod, sorbind cîte o înghițitură din paharul de coniac, și-l asculta pe Emil Pravăț :

— Atunci, pe Muntele Mălina, spunea geologul, nici nu ne-am dat seama cit de importantă este descoperirea noastră ; cercetările au arătat că procentul de uraniu 235 este foarte ridicat. Pe fundul lacului se desfășoară un proces de fisiune asemănător celui din reactoarele nucleare. Vă dați seama ce bogăție de nemăsurat ascunde lacul, ce energie uriașă se dezvoltă în fiecă clipă pe fundul său ?

— Și toate au început, zise Ileana Coman visătoare, de la o scrisoare în care se vorbea de un meteorit.

— Craterul măsoară 58 de metri în diametru. Meteoritul nostru avea deci aproximativ 100.000 de metri cubi, între care sînt mii și mii de kilograme de substanță radioactivă, ceea ce reprezintă o imensă bogăție. Lucrările pentru captarea energiei de pe fundul lacului au și început. Întreg Muntele Mălina și împrejurimile sale sînt pe cale de a deveni un uriaș șantier. Curînd, pe hărțile noastre va apărea un nou centru industrial : Valea Brebilor.

— Oare lacul nostru lucrează într-adevăr ca un reactor nuclear ? întrebă profesorul Coman.

— Acest „reactor“ nuclear, făcu geologul Pravăț, este un fenom-

men cu totul neobișnuit, poate unic, în condițiile de pe pământ. Ca funcționare, el seamănă cu reactorii cunoscuți în fizică sub numele de reactori omogeni, unde oxidul de uraniu, îmbogățit cu izotopul 235, este dizolvat în apă sau în apă grea. În cazul meteoritului nostru n-a fost nevoie să se îmbogățească oxidul de uraniu, deoarece în compoziția uraniului din meteorit izotopul 235 intra în proporție de 2%. În uraniul natural ce se găsește pe pământ, el nu se găsește decît în proporție de 0,7%.

— Cum se explică faptul că meteoritul nostru are minereuri cu o concentrație atît de mare de uraniu? întrebă Stela Șoimu.

— Cred că nu putem da încă o explicație a concentrației neobișnuite de uraniu și nici a faptului că acest uraniu are un procent mai ridicat al izotopului 235 decît cel ce în mod obișnuit se găsește pe pământ. Fenomenul care a dus la o asemenea proporție între cei doi izotopi constituie deocamdată o taină pe care am putea-o lămuri numai dacă am cunoaște istoria nașterii acestui meteorit, o taină care aparține galaxiilor depărtate, unde există alte condiții decît cele de pe pământ. Pașii uriași pe care i-a făcut în ultimii ani știința în ceea ce privește cunoașterea cosmosului ne îndreptătesc însă să sperăm că într-un viitor nu prea depărtat se vor lămuri multe dintre procesele ce se petrec în astrele depărtate.

Emil Pravăț se opri, și privirea lui alunecă visătoare afară, pe fereastră. Lui Dinu Romanescu i se păru că geologul privește stelele ce străluceau puternic pe firmament cu un fel de nostalgie, de parcă ar vrea să le descifreze tainele.

— În privința felului în care funcționează așa-zisul nostru reactor, zise Stela Șoimu, lucrurile sînt cît se poate de lămurite. Datorită faptului că pe fundul craterului se află o cantitate atît de mare de combustibil nuclear, la care s-a adăugat, la un moment dat, apa provenită din ploii, reactorul nostru a devenit supracritic. Cînd a început reacția în lanț, temperatura apei din lac a crescut brusc...

— Bine, interveni geologul, dar, după cîte știu, creșterea temperaturii ar fi trebuit să influențeze procesul de fisiune¹.

¹ Nucleele atomilor elementelor grele (uraniu, plutoniu) sub acțiunea neutronilor fisionază, se descompun în două nuclee de mase aproximativ egale și un număr de neutroni. Aceștia din urmă joacă un rol foarte important; la rîndul lor, ei pot să provoace fisiunea altor nuclee de uraniu. Astfel reacția se menține, începe așa-numita *reacție în lanț*. În cursul acestor reacții, apare o energie uriașă care poate fi folosită.

Se vede deci că reacția în lanț este posibilă atunci cînd numărul de neutroni se menține cel puțin la același nivel. În urma *procesului de fisiune*, apar mai mulți (doi, trei) neutroni. Numărul neutronilor trebuie să fie tot timpul cel puțin același, fiindcă nu toți neutronii secundari vor participa la întreținerea reacției în lanț. Un număr din ei se va pierde din cauza absorbiei (captării) lor de către mediul în care se petrece reacția, iar alții se vor pierde, părăsind zona în care se află combustibilul nuclear.

Dacă numărul de neutroni se menține, se spune că reactorul (aparatul în care are loc procesul de fisiune) este *critic*, dacă numărul lor crește din ce în ce mai mult se spune că el este *supracritic*, iar dacă scade, atunci el poartă denumirea de reactor *subcritic*.

Este deci clar că numai un reactor critic sau supracritic poate funcționa, numai în acesta se menține reacția în lanț. Pentru ca reactorul să „pornească”, este necesară realizarea unor condiții care asigură o pierdere cît mai mică de neutroni; mai este nevoie de un număr de neutroni inițiali care

— Într-adevăr, așa-numitul coeficient de temperatură face ca reacția în lanț să piardă din intensitate, ba chiar să se oprească în cazul că reactorul nu are un câmp neutronic suficient de intens. Aceasta nu s-a întâmplat în cazul reactorului nostru natural, deoarece întinderea mare a reacției în lanț a asigurat o răcire suficientă. De altfel, avem toate motivele să presupunem că aici temperatura nu a fost chiar atât de ridicată.

— Totuși mai este o problemă nelămurită, făcu geologul gînditor. Bolidul nostru a cîntărit multe mii de tone, în care conținutul procentual al uraniului 235 este foarte ridicat. Reactorul nostru natural, devenind supracritic, ar fi trebuit să degajeze o putere atât de mare, încît toată apa lacului să se evaporeze...

— Ceea ce ai remarcat este foarte logic. Ai uitat însă un fapt: că meteoritul nostru nu conținea numai uraniu, ci și alte elemente, din care unele sînt buni absorbanți de neutroni. Pe fundul lacului s-a

vor declanșa reacția și, bineînțeles, de o cantitate oarecare de combustibil atomic, care va conține suficiente nuclee fisionabile. Cantitatea absolut necesară a combustibilului nuclear se numește *masă critică*.

S-a constatat că nu toți izotopii (elemente ce ocupă aceeași căsuță în tabela lui Mendeleev, au proprietăți chimice identice și proprietăți fizice diferite) elementelor grele pot să asigure o reacție în lanț. Combustibilul nuclear propriu-zis este reprezentat doar prin trei izotopi: uraniu 233, uraniu 235 și plutoniu 239. Tipul reactorului și masa lui critică depind de concentrația acestor izotopi (de gradul lor de îmbogățire). Așa, de exemplu, masa critică poate varia de la câteva kilograme, în cazul unei concentrații mari, pînă la câteva tone în cazul uraniului natural (acesta conține cca 0,7% uraniu 235).

Reactorii nucleari pot să aibă construcții diferite: combustibilul poate fi introdus sub forma unor bare sau blocuri, sau poate fi repartizat uniform (reactor omogeni) într-un mediu ce conține elemente ușoare (hidrogen sau carbon).

Aceste elemente ușoare (de obicei sub formă de apă, apă grea sau grafit) fac ca neutronii generați de fisiune să fie repede încetiniți.

Uraniu 235 are curioasa proprietate de a fisiona sub acțiunea neutronilor încetiniți (neutronul lent oarecum dispune de un interval de timp mai mare pentru a interacționa cu nucleul atomic). Astfel, reacția în lanț se va menține datorită acestor neutroni încetiniți chiar dacă concentrația izotopului folosit este mică (ca în cazul uraniului natural). Deci, după cum se vede, *frînarea* (micșorarea energiei) neutronilor *intensifică* procesul de fisiune.

Am văzut deci că un reactor nuclear este o mașină atomică în care se întreține reacția în lanț datorită unei serii de condiții speciale (este asigurată masa critică, încetinirea neutronilor și reflectarea lor cu ajutorul unui „perete” spre zona în care are loc reacția). Menținerea puterii reactorului la un nivel dat se asigură prin introducerea unor *bare de reglaj* care de obicei sînt confecționate din aliaje ce conțin bor sau cadmiu. Aceste elemente *absorb* puternic neutronii și fac ca numărul lor să *descrească* simțitor, *micșorînd* astfel intensitatea „cîmpului neutronic”.

Așadar, spre deosebire de elementele ușoare care încetinind neutronii intensifică reacția, elementele absorbante „înglușind” neutronii frînează reacția. Bineînțeles există și alte elemente ce absorb neutroni (ce-i adevărat mai puțin), cum sînt fierul și elementele învecinate acestuia.

Important este și rolul ce-l joacă temperatura mediului în care se petrece reacția. Creșterea ei poate să ducă la creșterea sau la scăderea intensității reacției. Acest lucru depinde de o serie de considerente fizice și constructive. Totdeauna se caută ca în reactori ridicarea temperaturii să ducă la micșorarea puterii (intensității) reacției.

În povestirea de față se vorbește de un „reactor natural” a cărui *existență este foarte puțin probabilă, dar care nu numai că nu este absurdă, ci e chiar posibilă din punct de vedere teoretic.* Acest „reactor” este de tipul celor „omogene”. Se presupune că printr-o întîmplare, geometria acestui reactor a fost de așa natură încît creșterea temperaturii a dus la micșorarea puterii. De asemenea se admite că pornirea reactorului s-a făcut sub acțiunea neutronilor proveniți din fisiunile spontane ale elementelor grele și din sursele de radiații naturale. (Ing. T. Tauth).

creat o proporție potrivită, astfel că aceste elemente se comportă ca niște „bare de reglaj“, limitind puterea de degajare. În afară de aceasta, nu uita că reactorul nostru nu are acel „reflector“ pe care-l au reactoarele construite de oameni și care face ca neutronii de pe marginea zonei în care se produce reacția să fie readuși spre centru. Drept urmare, cimpul neutronic a fost mult slăbit și pericolul unei explozii a fost înlăturat.

Dinu Romanescu se sculă din fotoliu, își turnă din nou coniac în pahar și întreabă :

— După lectura scrisorii lui Viktor Petrovici Nikitin, cum ați ajuns la concluzia că meteoritul conține materii radioactive ? Pentru mine, această chestiune este încă nelămurită.

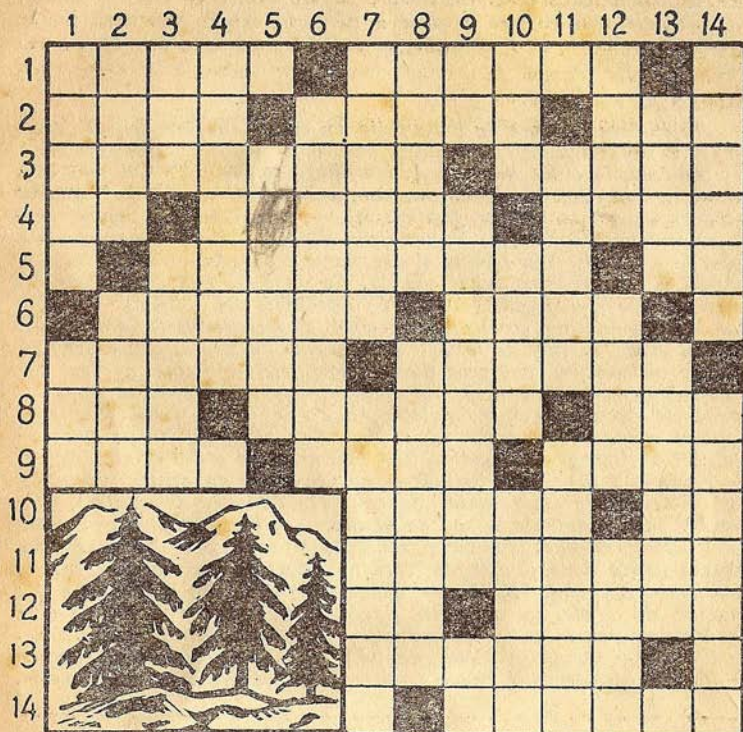
(Sfârșitul în nr. viitor)

MANUSCRISELE NEPUBLICATE
NU SE ÎNAPOIAZĂ

MANUSCRISELE NEDACTILOGRAFIAE
NU SE IAU ÎN CONSIDERAȚIE

SILVICULTURA

ORIZONTAL :

1) Referitor la frunzele ce cad în fiecare an — Unealtă întrebuințată la urnirea și manevrarea bușenilor ; 2) Adăpost pentru vite în Bărăgan — Munți descriși de Odobescu în „Pseudokinegeticos” — Varietate de stejar al cărui lemn e un bun combustibil, fiind totodată cultivat și ca arbore ornamental ; 3) Pădure de obicei tinără și nu prea deasă (pl.) — Cîmpie întinsă, lipsită de copaci, acoperită cu o vegetație ierboasă cu caractere de adaptare la uscăciune (pl.) ; 4) Radu Nicolae — A transplanta — Arbore ce crește pe malul apelor și prin pădurile umede din șesuri, a cărui scoarță conține tanin ; 5) Arborii cei mai înalți ai unei păduri — Galben unguresc ; 6) Cele de munte sînt cuprinse între 700 și 1.500 m altitudine (sing.) — Arbori cu coajă netedă alburie sau cenușie și cu lemn tare, întrebuințați la fabricarea mobilelor și ca lemn de foc ; 7) A vorbi la 41° — Care ține de sat (fem.) ; 8) Numeral (fem.) — Vegetal cultivat pentru produsul său principal : lemnul, iar ca produse accesorii pot fi valorificate frunzele, florile, fructele, coaja, seva etc. — Armă la cei

vechi făcută la început din ramurile copacilor; 9) Măsură de capacitate — Oraș în R.P.R. — Rană; 10) Ceartă — Terminație latină; 11) Se ocupă cu studiul plantelor; 12) Aviator! — Oprise, popas; 13) Numele unui arbore tropical a cărui substanță colorantă (roșie, albastră, galbenă etc.) servește la vopsitul textilelor etc. (pl.); 14) Copii de... arbori.

VERTICAL :

1) Pădure în stare de maturitate, cu arbori cu diametrul de peste 35 cm la înălțimea de 1,50 m de la pământ — Arbore cultivat ale cărui frunze contribuie la producerea unor fibre textile; 2) Cel mai răspândit arbust din cringurile noastre, din lemnul căruia se împletesc garduri, coșuri, mobilă de grădină etc. — Cind sînt din fier, servesc la spartul buturugilor; 3) Palmier din Egipt — Plantă ce crește prin locurile umbroase din păduri și are numele unei boli; 4) Ca arborii stufoși și cu coronamentul întins; 5) Cu cit cresc mai de sus, cu altit arborele este mai prețuit (sing.); 6) Localitate din... rășină! 7) Cimpie întinsă în zona tropicală, acoperită cu ierburi înalte și presărată din loc în loc cu tușe de arbuști spinoși sau cu copaci pițici (pl.) — Arbore african, cel mai gros dintre vegetalele cunoscute, a cărui circumferință atinge 30—45 m, iar înălțimea de abia 15—25m, numit și „arborele de piine” al maimuțelor (pl.); 8) Uscat, steril (fem.) — Fructul dulce și comestibil al unui arbore originar din Arabia; 9) Salutul din marginea... pădurii! — Ca vîntul ce vîștie printre ramuri — În copac! 10) Literă cirilică — Esența preferată pentru lemnul de foc — Localitate în raionul Sebeș; 11) Pădure de conifere, subarctică, care se întinde la sud de tundră — Arbori din ținuturile calde cu fructele cărnoase, făinoase, zaharate și aromate; 12) Arbore cu lemnul foarte dens și omogen, care nu crapă și e atacat cu greu de insecte — Nicovală (Mold.) — Nume masculin; 13) Construcție din legături de nuiele sau de piatră fixată în malurile cursurilor de apă, pentru apărarea acestora de eroziuni — Plană lemnoasă care se ramifică de la rădăcină în formă de tușă; 14) Ramișcații ale arborilor — Arbori caracteristici florei mediteraneene ce cresc la noi spontan.

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA - PREȚUL 1 LEU